

LBRIS

We know
books

JUMĂTATE DE SOARE GALBEN

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE

Traducere de Anca Dumitrescu și Elena Marcu

BLACK BUTTON BOOKS

LBRIS

We know
books

Partea întâi

Începutul anilor '60

Stăpânul era puțin nebun. Petrecuse prea mulți ani în străinătate citind cărți. Vorbea singur în biroul lui, uneori nu răspundea la salut și avea prea mult păr. Mătușa îi spunea lui Ugwu toate acestea pe o voce joasă, în timp ce mergeau pe alee.

— Dar e om bun, a adăugat ea. Și, dacă te ții de treabă, o să mănânci bine. Ba chiar o să mănânci și carne în fiecare zi.

Mătușa s-a oprit să scuipe, saliva i-a ieșit din gură cu un sunet supt și a aterizat pe iarbă.

Lui Ugwu nu-i venea să creadă că cineva, fie el și stăpânul la care urma să stea, ar putea să mănânce carne în fiecare zi. Dar n-a contrazis-o pe mătușa lui, pentru că era prea nerăbdător, prea ocupat să-și închipuie noua viață departe de satul său. Trecuse ceva vreme de când mergeau, de când coborâseră din camion la autogară, iar soarele amiezii îi ardea ceafa. Dar lui Ugwu nu-i păsa. Ar fi putut merge ore în șir printr-un soare și mai puternic. Nu mai văzuse niciodată ceva asemănător cu străzile care s-au deschis în fața lui când au intrat pe porțile universității, străzi atât de netede și de bine asfaltate, încât simțea dorința arzătoare de a-și lipi obrazul de ele. N-avea să-i poată descrie niciodată surorii lui Anulika bungalourile de culoarea cerului, aliniate unele lângă altele ca niște oameni politicoși și eleganți, gardurile vii care le separau, tunse la linie, de parcă ar fi fost mese acoperite cu frunze.

Mătușa a grăbit pasul, lipa-lipa cu papucii ce răsunau ca un ecou pe strada cufundată în tăcere. Ugwu se întreba dacă și ea simțea prin tălpile subțiri ale încălțărilor asfaltul tot mai fierbinte. Au trecut pe lângă un indicator pe care scria STRADA ODIM, iar Ugwu a rostit încet stradă, așa cum făcea ori de câte ori vedea un cuvânt nu prea lung în engleză. A simțit un miros dulce, îmbătător, în timp ce intrau în curtea unui complex și a fost convins că venea de la ciorchinii de flori albe ale tufișurilor

de la intrare, tunse ca niște coline suple. Gazonul strălucea. Deasupra, pluteau fluturi.

— I-am spus stăpânului c-o să înveți totul imediat, osiso-osiso, a spus mătușa.

Ugu a aprobat din cap atent, deși i-o mai spusese de nenumărate ori, la fel de des cum îi spusese și povestea despre cum dăduse norocul peste el: cu o săptămână în urmă, în timp ce mătura coridorul de la catedra de matematică, mătușa lui îl auzise pe stăpân spunând că avea nevoie de un băiat în casă care să facă curat, și se grăbise să-i spună că știa ea pe cineva, înainte ca dactilografa și curierul să poată da vreun nume.

— O să învăț imediat, mătușică, a spus Ugwu, în timp ce se uita lung la mașina din garaj. O bandă metalică îi înconjură ca un colier corpul albastru.

— Ține minte, când te strigă, răspunzi mereu Da, domnule.

— Da, domnule, a repetat Ugwu.

Ajunseseră în fața ușii de sticlă. Ugwu s-a abținut cu greu să nu atingă zidul de ciment, ar fi vrut să vadă cum se simțea la pipăit față de pereții din chirpici ai colibeii mamei sale, ce păstrau încă urmele estompate ale degetelor care-i modelaseră. Pentru o clipă, și-a dorit să fie din nou acolo, în coliba mamei, în răcoarea umbroasă a acoperișului din paie. Sau în coliba mătușii, singura din sat care avea acoperiș din tablă ondulată.

Mătușa a bătut ușor în geamul ușii. Prin el, Ugwu vedea perdelele albe de la fereastră. Dinăuntru s-a auzit o voce, spunând în engleză:

— Da! Intră!

Înainte să intre în casă, și-au scos papucii. Ugwu nu mai văzuse niciodată o încăpere atât de mare. În ciuda canapelelor maronii, aranjate în semicerc, în ciuda măsuțelor dintre ele, în ciuda rafturilor ticsite de cărți și a mesei din mijloc pe care se afla o vază cu flori de plastic albe și roșii, camera părea în continuare prea spațioasă. Stăpânul stătea într-un fotoliu, în maiou

și pantaloni scurți. Nu stătea drept, ci într-o rână, iar cartea îi acoperea fața, de parcă uitase că tocmai îi poftise înăuntru.

— Bună ziua, domnule! El e băiatul de care v-am spus, a zis mătușa.

Stăpânul și-a ridicat privirea. Avea pielea foarte închisă la culoare, ca scoarța unui copac bătrân, iar părul de pe piept și de pe picioare era de o nuanță chiar și mai închisă. Și-a scos ochelarii.

— Băiatul?

— Băiatul în casă, domnule.

— A, da, l-ai adus. *I kpotago ya.*

Cuvintele lui în igbo au răsunat catifelate în urechile lui Ugwu. Era un igbo impregnat de sunetele alunecoase ale limbii engleze, un igbo rostit de cineva care vorbea frecvent în engleză.

— O să muncească din greu. E un băiat foarte bun, a spus mătușa. Trebuie doar să-i spuneți ce-are de făcut. Vă mulțumesc, domnule!

Stăpânul a mormăit un răspuns, privindu-i pe Ugwu și pe mătușa lui ușor distant, de parcă prezența lor l-ar fi împiedicat să-și amintească ceva important. Mătușa l-a bătut pe Ugwu ușor pe spate, i-a șoptit că totul avea să fie bine, s-a întors și s-a îndreptat către ușă. După plecarea ei, stăpânul și-a pus ochelarii, din nou cu ochii în carte, așezându-se și mai comod în fotoliu și întinzându-și picioarele. Chiar și când dădea pagina, privirea îi rămânea fixată pe carte.

Ugwu a rămas în picioare lângă ușă, așteptând. Razele soarelui pătrundeau prin ferestre, iar din când în când o adiere blândă legăna perdelele. În cameră era o liniște întreruptă doar de foșnetul paginilor. Ugwu a stat în picioare o vreme, apoi a început să se apropie lent, șovăielnic de bibliotecă, dorindu-și parcă să se ascundă în ea, iar apoi, după un timp, s-a așezat ușor pe podea, ținând sacoșa de rafie între genunchi. Și-a ridicat privirea către tavan, atât de înalt, atât de orbitor de alb. A

închis ochii și a încercat să recompună în minte acea cameră spațioasă, cu mobilierul ei neobișnuit, dar n-a reușit. A deschis ochii, copleșit de o nouă uimire și a privit în jur, să se asigure că totul era adevărat. Nu-i venea să creadă că avea să se așeze pe asemenea canapele, să lustruiască acea podea netedă ca oglinda și să spele acele perdele vaporoză.

— *Kedu afa gi?* Cum te cheamă? a întrebat stăpânul, trezindu-l din visare.

Ugwu s-a ridicat în picioare.

— Cum te cheamă? a repetat stăpânul, ridicându-se în capul oaselor.

Silueta lui umplea fotoliul, cu părul bogat, răvășit, cu brațele musculoase, cu umerii lați. Ugwu își închipuise un bărbat mai în vârstă, mai plăpând, iar acum, dintr-odată, se temea că n-avea să-i fie pe plac acestui stăpân care părea să aibă o forță atât de tinerească, care părea să n-aibă nevoie de nimic.

— Ugwu, domnule.

— Ugwu. Și ești din Obukpa?

— Sunt din Opi, domnule.

— La cum arăți, ai putea la fel de bine să ai doisprezece sau treizeci de ani.

Stăpânul a mijit ochii.

— Treisprezece, așa zice.

A spus treisprezece în engleză.

— Da, domnule.

Stăpânul s-a întors la cartea lui. Ugwu a rămas nemișcat. Stăpânul a dat câteva pagini înapoi și și-a ridicat din nou privirea.

— Ngwa, du-te la bucătărie! Ar trebui să fie ceva de mâncare în frigider.

— Da, domnule.

Ugwu a intrat precaut în bucătărie, pășind lent. Când a văzut obiectul acela mare și alb, aproape cât el de înalt, și-a dat

seama că trebuia să fie frigiderul. Mătușa îi povestise despre frigider, o cămară rece, așa îi spusese, care nu lasă mâncarea să se strice. Ugwu l-a deschis, s-a tras înapoi și a tresărit când aerul rece i-a atins fața. Portocale, pâine, bere, băuturi răcoritoare, tot felul de mâncăruri în cutii și conserve erau așezate pe mai multe rafturi, iar deasupra, pe cel mai de sus dintre ele, trona un pui întreg, prăjit, cu o crustă aurie, din care lipsea doar un copan. Ugwu a întins mâna și l-a atins. Frigiderul îi răsufla în urechi. A atins din nou puilul și s-a lins pe degete, apoi a smuls celălalt copan și l-a devorat, până n-a mai rămas în mână decât cu oscioarele sfărâmate și golite de măduvă. După aceea, a rupt un codru de pâine, o bucată pe care ar fi împărțit-o bucuroș cu frații și surorile lui dacă ar fi primit-o de la vreo rudă venită în vizită. A mâncat în grabă, temându-se să nu vină stăpânul și să se răzgândească. Tocmai terminase de mestecat și stătea sprijinit de chiuvetă, încercând să-și amintească ce-i spusese mătușa că trebuie să facă pentru a da drumul la apă, când stăpânul a intrat în bucătărie. Își pusese o cămașă colorată și o pereche de pantaloni lungi. Degetele de la picioare, care i se țeau din papucii de piele, păreau feminine, poate pentru că erau atât de curate. Se vedea cu ochiul liber că pe-afară umbla mereu încălțat.

— Ce s-a întâmplat? l-a întrebat stăpânul.

— Domnule...

Ugwu a arătat spre chiuvetă. Stăpânul s-a apropiat și a rotit robinetul metalic.

— Ar trebui să arunci un ochi prin casă și să-ți lași lucrurile în prima cameră de pe hol. Eu ies să mă plimb puțin, să-mi limpezesc gândurile, i nugo?

— Da, domnule.

Ugwu l-a privit ieșind pe ușa din spate. Nu era înalt. Călca apăsător, energic și semăna puțin cu Ezeagu, cel mai bun luptător corp la corp din satul lui.

Ugwu a închis robinetul, apoi l-a dat din nou drumul, și din nou l-a închis. Și tot așa, până când a început să rădă, gândindu-se la magia apei curente, a puiului și a pâinii care i se cuibăriseră în stomac ca un balsam. A străbătut sufrageria și a ajuns pe un hol. Teancuri de cărți tronau pe rafturile și mesele din cele trei dormitoare, pe chiuveta și pe dulăpioarele din baie, se ridicau de la podea până aproape de tavan în birou, iar în cămară, maldăre de reviste vechi stăteau lângă lădițe de Cola și cutii cu bere Premier. Unele dintre cărți zăceau deschise, cu fața în jos, de parcă stăpânul nu apucase să le termine, grăbit să treacă la altele. Ugwu a încercat să citească titlurile, dar majoritatea erau prea lungi, prea complicate. Metode non-parametrice. O descriere a Africii. Marele lanț al ființei. Influența normandă asupra Angliei. A străbătut cameră după cameră în vârful picioarelor, pentru că-și simțea tălpile murdare și, pe măsură ce analiza casa, devenea tot mai hotărât să-i facă pe plac stăpânului, să rămână în această locuință cu podele răcoroase și friptură în frigider. În timp ce studia toaleta, pipăind colacul negru de plastic, a auzit vocea stăpânului.

— Unde ești, omu' meu?

A spus omu' meu în engleză. Ugwu a dat buzna în sufragerie.

— Da, domnule!

— Mai zi-mi o dată cum te cheamă!

— Ugwu, domnule.

— Așa, Ugwu. Ia uite-aici, *nee anya*, știi ce-i asta? l-a întrebat, arătând spre o cutie de metal plină de protuberanțe ce păreau periculoase.

— Nu știu, domnule, a spus Ugwu.

— E un aparat de radio cu gramofon. E nou și merge foarte bine. Nu e ca gramofonele alea vechi la care trebuie să dai la manivelă continuu. Trebuie să umbli cu grijă cu el, cu mare grijă. Să nu cumva să-l atingă vreun strop de apă.

— Da, domnule.

— Mă duc la tenis și după aia la clubul profesorilor.

Stăpânul a luat câteva cărți de pe masă.

— S-ar putea să mă întorc târziu, așa că fă-te comod și odihnește-te puțin.

— Da, domnule.

După ce l-a urmărit cu privirea pe stăpân ieșind cu mașina din curte, Ugwu s-a întors lângă aparatul de radio și a stat acolo în picioare, privind-l atent, dar fără să-l atingă. Apoi a făcut turul casei de câteva ori, atingând cărțile, perdelele, mobilierul și farfuriile, iar când s-a întunecat a aprins lumina și s-a minunat de strălucirea becului ce atârna din tavan, de faptul că nu arunca umbre prelungi ca lămpile cu ulei de palmier de acasă. Probabil că acum mama lui pregătea cina, făcând *akpu*¹ în piua, cu mâinile încleștate pe pisălog. Chioke, soția mai tânără, probabil că păzea oala cu supă apoasă, aflată într-un echilibru precar pe trei bolovani deasupra focului. Copiii trebuie să se întorseseră de la pârâu și acum se tachinau și se alergau pe sub arborele de pâine. Poate că Anulika îi supraveghea. Acum era cea mai mare dintre copii și, în timp ce-aveau să stea cu toții la masă în jurul focului, ea avea să fie cea care îi despărțea pe cei mici când începeau să se bată pe bucățelele de pește din supă. Ea avea să aștepte până terminau de mâncat *akpu*, iar apoi avea să împartă peștele, câte o bucată pentru fiecare copil, păstrând-o pe cea mai mare pentru ea, așa cum făcuse și el mereu.

Ugwu a deschis frigiderul, a mai mâncat puțin pui cu pâine, băgându-le repede în gură, de parcă l-ar fi fugărit cineva. Apoi a mai smuls câteva bucăți de carne și atripile, îndesându-le în buzunarele pantalonilor scurți, înainte de a merge în dormitor.

¹ Un fel de pastă din rădăcini de manioc fermentate, pisate și apoi înăbușite. (n.t.)

Avea să le țină până când venea mătușa și s-o roage să i le ducă Anulikăi. Poate o va ruga să-i dea câteva și lui Nnesinachi. În felul acesta poate că Nnesinachi i-ar da în sfârșit atenție. Nu știuse niciodată care anume era legătura de rudenie dintre el și Nnesinachi, dar știa că făceau parte din același umunna² și de aceea nu se puteau căsători. Cu toate acestea, și-ar fi dorit ca mama lui să n-o mai numească pe Nnesinachi sora lui, spunându-i, de pildă „Du-i uleiul ăsta de palmier mamei Nnesinachi și, dacă nu-i acasă, lasă-i-l surorii tale.”

Nnesinachi îi vorbea mereu absentă, cu privirea ușor hoinară, de parcă prezența lui n-avea nicio importanță pentru ea. Uneori îi spunea Chiejina, numele vărului său, care nu-i semăna deloc, iar când el îi răspundea „Eu sunt Ugwu”, ea îi zicea „Iartă-mă, frate Ugwu”, cu o politețe distantă care însemna că n-avea chef să continue conversația. Dar lui îi plăcea să fie trimis la ea acasă. Avea astfel șansa s-o găsească aplecată, aprinzând focul sau tocând frunze de ugu pentru supa mamei ei, sau stând afară și supraveghindu-și frații mai mici, cu veșmintele vaporoză dezvelindu-i puțin sânii. De când începuseră să-i înmugurească, se întrebese dacă sânii ei erau moi ca un piure sau fermi ca fructele necoapte de ube. Adesea își dorise ca Anulika să nu aibă pieptul atât de plat – se întreba de ce dura atât de mult să-i crească, de vreme ce era cam de aceeași vârstă cu Nnesinachi – ca să i-l poată atinge. Anulika, firește, i-ar fi dat peste mână, sau poate chiar l-ar fi plesnit peste față, dar el ar fi fost rapid – atinge și fugi – și așa măcar și-ar fi făcut o idee și ar fi știut la ce să se aștepte când, în cele din urmă, avea să-i atingă sânii lui Nnesinachi.

Dar acum se temea că n-avea să-i mai atingă niciodată, fiindcă un unchi din Kano îi propusese lui Nnesinachi să se mute la el și să învețe meserie. Urma să plece în nord înainte de sfârșitul anului, când cel mai mic dintre frații ei avea să înceapă să meargă. Ugwu și-ar fi dorit să fie și el la fel de încântat și de recunoscător ca restul rudelor. Până la urmă, în nord puteai să faci avere. Cunoștea și el oameni care plecaseră acolo să facă comerț și, când se întorseseră, își dăruiseră colibele de chirpici și-și ridicaseră case cu acoperișuri de tablă. Se temea că vreunul dintre negustorii burtoși din nord avea să pună ochii pe ea, iar într-o zi avea să se trezească cu el trimițându-i vin de palmier tatălui ei, iar el, Ugwu, să nu-i mai poată atinge sânii niciodată. Sânii ei erau imaginea cu care își încheia seriile atunci când se masturba, la început lent, apoi din ce în ce mai viguros, până scotea un geamăt înăbușit. Începea mereu cu fața ei, cu rotunjimea obrazilor, cu albul dinților, apoi își închipuia brațele ei cuprinzându-l, corpul ei lipit de al lui. În cele din urmă, lăsa sânii să prindă contur; uneori erau fermi, ademenindu-l să-i muște, alteori, atât de moi, încât se temea că străngerile lui închipuite ar fi putut-o răni.

Pentru o clipă, i-a trecut prin minte să se gândească la ea în acea seară. Dar a hotărât să n-o facă. Nu în prima noapte petrecută în casa stăpânului, pe acest pat care nu semăna deloc cu rogojina lui de rafie împletită. Mai întâi, a apăsât cu mâinile salteaua moale și elastică. Apoi a studiat așternuturile de deasupra, neștiind dacă să doarmă pe ele sau să le dea la o parte. Până la urmă s-a urcat în pat și s-a culcat peste ele, cu trupul ghemuit ca un nod.

A visat că-l chema stăpânul – Ugwu, omu' meu! –, iar, când s-a trezit, stăpânul stătea în ușă privindu-l. Poate că nu visase. S-a dat repede jos din pat și a aruncat o privire nedumerită spre ferestrele cu draperiile trase. Oare era târziu? Oare acel pat

² În original, în igbo, neam, clan. (n.t.)

moale îl ademenise și-l făcuse să doarmă prea mult? De obicei se trezea la primul cântat al cocoșilor.

— Bună dimineata, domnule!

— Aici miroase foarte tare a pui prăjit.

— Iertați-mă, domnule.

— Unde e puilul?

Ugwu s-a scotocit prin buzunare și a scos bucățile de carne.

— Voi mâncați în somn? l-a întrebat stăpânul.

Purta ceva ce semăna cu o haină de femeie și se juca absent cu capătul cordonului legat în talie.

— Domnule?

— Ai vrut să mănânci în pat?

— Nu, domnule.

— Măncăm doar în sufragerie și în bucătărie.

— Da, domnule.

— Azi trebuie să faci curat în bucătărie și în baie.

— Da, domnule.

Stăpânul s-a întors și a plecat. Ugwu a rămas tremurând în mijlocul încăperii, încă ținând în palma întinsă bucățile de pui. Își dorea să nu trebuiască să străbată sufrageria ca să ajungă în bucătărie. În cele din urmă, a pus puilul înapoi în buzunar, a tras aer în piept și a ieșit din cameră. Stăpânul stătea la masa din sufragerie cu o ceașcă de ceai în față, așezată pe un teanc de cărți.

— Știi cine l-a ucis până la urmă pe Lumumba? a spus stăpânul, ridicând privirea dintr-o revistă. Americanii și belgienii. Katanga³ n-a avut nicio legătură.

— Da, domnule.

³ Patrice Lumumba (1925–1961) a fost primul premier al Republicii Congo și un bine cunoscut activist al mișcării anticolonialiste și panafricaniste. A fost asasinat la câteva luni de la numirea în funcție. În timpul mandatului său, provincia Katanga și-a proclamat independența cu sprijinul Belgiei. Lumumba a fost înlăturat din funcție prin intermediul loviturii de stat

Ugwu își dorea ca stăpânul să continue să vorbească pentru a-i putea asculta vocea sonoră, amestecul acela melodios de cuvinte în engleză și propoziții în igbo.

— Tu ești băiatul meu în casă, da? Dacă îți cer să te duci și să bați o femeie de pe stradă, iar tu îi rupi piciorul, cine e responsabil pentru asta, eu sau tu?

Ugwu a continuat să-l privească fix și a clătinat din cap, întrebându-se dacă nu cumva stăpânul se referea în mod alambicat tot la bucățile de pui.

— Lumumba a fost prim-ministru în Congo. Știi unde e Congo? l-a întrebat stăpânul.

— Nu, domnule.

Stăpânul s-a ridicat și s-a dus în birou. Lui Ugwu îi tremurau pleoapele de teamă și nedumerire.

Oare stăpânul avea să-l trimită acasă pentru că nu vorbea bine engleză, ținea bucăți de pui fript în buzunar și nu auzise de locurile ciudate pe care i le menționase? Stăpânul s-a întors cu o coală mare de hârtie pe care a întins-o pe masă, dând la o parte cărțile și revistele. Apoi i-a arătat cu vârful stiloului.

— Asta e lumea noastră, deși cei care au făcut harta au decis să-și pună ținuturile deasupra alor noastre. De fapt, nu există sus sau jos.

Stăpânul a împăturit apoi harta, unind laturile opuse.

— Pământul e rotund, nu se termină nicăieri. *Nee anya*, toată partea asta e apă, mări și oceane, aici e Europa, și aici e continentul nostru, Africa, iar aici, în mijlocul lui, e Congo. Puțin mai departe e Nigeria, iar Nsukka e chiar aici, în sud-est. Aici suntem noi, a încheiat, atingând ușor harta cu stiloul.

— Da, domnule.

conduse de colonelul Mobutu și susținută în secret de CIA și de Belgia, fiind apoi arestat și ucis pe teritoriul provinciei secesioniste Katanga. (n.t.)